

KUULEMINEN TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Riitta Santamala

Viittaus asiaan diaarinumero 49/815/2009

KANNANOTTO: FENNOVOIMAN PAP KOSKIEN PYHÄJOEN HANHIKIVENNIEMEEÄ

TEM
05.06.2009
od 49/815/2009

1. YLEISTÄ:

Hanhikivenniemen luontoarvot ovat luontoasiantuntijoiden arvioissa huomattavat. Natura-arvio on tulossa..

Isoa tuulivoimalahanketta (Rajakiiri) suunnitellaan samanaikaisesti osittain samojen osakkaitten voimalla: tämä olisi uusiutuvaa energiaa ja pitkällä tähtäyksellä luontoa säästävämpää.

Olisi ensiarvoisen tärkeää, että uusiutuvaa energiaa koko ajan kehitettäessä ja sen lisääntyessä ei enää saastutettaisi uusia alueita ydinvoimalla yhteispohjoismaisen käytännön mukaan (Ruotsissa käytetään entisiä ydinvoimapaikkoja, muissa Pohjoismaissa panostetaan uusiutuviin energioihin). Ydinvoimaratkaisu on lyhytaikainen ja uuden alueen saastuminen siten tilanteeseen nähden kohtuuton hinta. Saastutusvaikutukset ulottuvat 100 000 vuoden päähän, kun keski- ja matala-aktiivisia jätteitä tullaan hautaamaan voimalan viereen, eikä retkeily- lintutarkkailu-, lasten uimaranta- ja vastaava käyttö ole enää mahdollista. Ison ydinjättemäärän hautaaminen poistaa käytännössä myös mahdollisuuden vierailla Pähkinäsaaren rauhan rajalla.

Pohjanlahti on viimeinen puhdas merialue Suomessa; senkin rehevöityminen olisi onnetonta ja peruuttamatonta. Ratkaisu on näinollen hyvin kauaskantoinen.

Uusiutuvien energioitten suosiminen ja energiansäästö olisivat keinot, ettei jatkettaisi sitä linjaa, jolla liian energiantuotannon aiheuttama ilmaston lämpeneminen on syntynyt. Energiaa tulee säästymään mm. uusilla rakentamisratkaisuilla. Ydinvoimalan energiantuotannosta pystytään hyödyntämään vain 1/3.

Pyhäjoella ei ole järjestetty kansanäänestystä ydinvoimasta toistuvista toivomuksista ja perusteluista huolimatta. Parhalahden jakokunnan maa- ja vesialueita ei ole myyty Fennovoimalle äänestyksellä saadulla enemmistöpäätöksellä. (Äänestäneitä oli 4835.)

Myönteinen periaatepäätös kolmelle paikkakunnalle on ongelma. Fennovoiman toimintaperiaatteissa on mainittu, että se voi omistaa ja käydä kauppaa kiinteistöillä. Osan asukkaista tiedetään tehneen myyntisopimuksia pakkolunastuksen pelossa. Jos myönteinen lupa kaikille kolmelle paikkakunnalle tulee, tonttien myynti kolmansille osapuolille ilman voimalarakentamista mahdollistuisi ja monessa sukupolvessa tilojaan omistaneet, vastahakoisesti sopimuksia tehneet, voivat menettää kotinsa joka tapauksessa. Tavallisilla ihmisillä ei ole varaa palkata lakimiehiä tarkistamaan sopimustekstejä.

Areva-ERP-tyyppisessä voimalassa on jo kokemusperäisesti todettu huomattavia ongelmia ja vikoja Suomessa ja Ranskassa. Kannattaako rakentaa toista samantyyppistä? Saksassa tämä ei olisi mahdollista, vaikka rakennuksesta vastaava on saksalainen firma.

Fennovoimalta puuttuu loppusijoituspaikka. Korkea-aktiivisia jätteitä kertyy paljon vuosien varrella, ja jos ei ole mahdollista sijoittaa niitä Olkiluotoon, niin mihin.: Voimalapaikkakunnalleko vai ehkä muille varatuille alueille?

2. KOMMENTTEJA YVA-TÄYDENNYKSEEN

Kaukopurkuvaihtoehdon toteutuskriteerit

Laskelmiin valittu purku pintaveteen on, kuten on mainittukin, vaikutukseltaan erilainen kuin pohjaveteen, jolloin lämmitetään viileyttä ylläpitäviä pohjavirtauksia. Matalaan rantaveteen lauhdevesiä pääsettäessä myös rehevöitymisriski on suuri, joten näyttää, ettei löydy systeemiä, joka olisi veden lämpenemisen ja rehevöitymisen kannalta ok. Missään nimessä laskelmat veden pintaveteen päästämisestä kauempana eivät ole valaisevia, näinhän ei ole suunniteltu tapahtuvan.

Vaikutukset vesistöön ja kalatalouteen

Varsinais-Suomen TE-keskuksen mukaan Olkiluodon voimalassa jäähdytysvesien pumppaus on aiheuttanut kalakuolemia: prosessi tuhoaa silakkaa, ahventa, kiiskeä, siloneulaa, kolmipiikkiä ja kuoretta, mahdollisesti myös istutettuja kaloja ja kalanpoikasia. Kun tämä siis on kokemusperäisesti todettu, sama ongelma on ilmeinen muissakin lauhdutusvesiä päästävissä systeemeissä eikä tarkkakaan kalojen etukäteislaskenta auta asiaa. Matala rantatyyppi on vielä herkempi lauhtumisen aiheuttamille kalakuolemille.

Jätevesien yhteydessä on jätetty pois radioaktiivisten jätteitten liotusvedet.

Levien lisääntymisarvio pitäisi tehdä. Kyseessä ovat kuitenkin viimeiset puhtaat merialueet Itämeren ollessa jo maapallon saastunein meri.

Linnustoarvio

Harvinaisten lajien lisäksi intujen muuttoreitti on olennainen este Hanhikivenniemiellä voimalinjojen rakentamiselle. Lintujen muutto ajoittuu syksyyn ja kevääseen pitemmälle ajalle lajeista riippuen. Kesäkuussa tapahtuva tarkkailu voimalinjojen läheisyydessä ei anna riittävää kuvaa. Bird Life Suomen Tornien taisto-päivänä 9.5.09 laskettiin 113 eri lajista lintua Hanhikiven lintutornissa yhtenä päivänä, mikä oli eniten Suomessa.

Luonnon monimuotoisuus

Alueen pirstoutumisen välttäminen on epärealistista, kun kyse on 2x3km:n niemestä, ja tarkoitus on rakentaa ydinvoimalan lisäksi matala- ja keskikaktiivisten jätteitten loppusijoitusluolastot, kulkutiet, satama ja voimalinjat.

Uhanalaiset lajit ja luontotyytit

Esityksessä on ristiriitaa eri kohdissa samasta asiasta. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet mainitaan selostuksessa, mutta karttaesityksessä ei käy ilmi, missä harvinaiset konglomeraattiliuskeesta koostuvat kalliit sijaitsevat ja mikä niitten luonnonsuojelullinen arvo on, vaan on todettu vain yleisesti Itämeren kasvipeitteisten moreeni-kivikko- ja lohkarerantojen olevan silmälläpidettäviä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen kulttuuriympäristökohteissa

Väestönkehitys: Ei voida osoittaa, että kehitys olisi suotuisa.

Energian tuontiriippuvuus vähenisi myös uusiutuvia energiamuotoja lisäämällä. Suunnitteilla on Pohjois-Pohjanmaan rannikolle useita tuulivoimaloita, jolloin riippuvuus vähenee muutenkin.

Ilmastomuutoksen huomioonottaminen.: On ennustettu n. 3m:n vedenousua jäätiköitten sulaessa,

voiko silloin esim. estää veden valumista suunniteltuun loppusijoitusluolastoon. Myrskyjen on todettu lisääntyvän ilmastonmuutoksen myötä.

Hanhikiven alueella on arvoa ylikunnalliseen virkistyskäyttöön mm. luontoretkeily- ja lintujentarkkailualueena ja uimarantojensa ansiosta.

Käytetyn ydinpolttoaineen kuljetusten riskit ja ympäristövaikutukset

Oletetussa tilanteessa, että kuljetusrekka joutuisi onnettomuuteen, on käsitelty vain kilometrin päässä olevien ihmisten saamaa säteilyannosta. Lähempänäkin olisi ihmisiä.

Laivakuljetuksissa ei ole huomioitu vesien huomattavaa karikkoisuutta, se lisää onnettomuusriskiä.

Voimalatoksen loppusijoitusjätteen olennaiset ympäristövaikutukset.

Hanhikivellä siis kaivettaisiin massiivisia tunneleita valtakunnallisesti arvokkaisiin suojeltuihin kallioihin hävittäen ne.

Kalliosto on vanhaa vulkaanista kallioperää. Alueen sijainti mannerlaattojen suhteen ym. maanalaiset olosuhteet ovat edelleen samat. Jos maahan kaivetaan neljä 30-100m:n syvyistä keski- ja matala-aktiivisten jätteitten loppusijoitusluolastoa, se vähentää olennaisesti vanhan tuliperäisen maan päällä olevaa, uusilta purkauksilta suojaavaa massaa. Säteilyturvakeskuksen mukaan kaikki Fennovoiman valitsemat alueet ovat Suomen oloissa seismisestesti aktiivisempia alueita. Tässä on selvä ristiriita Fennovoiman lausuntoon. Maanjäristyksiä on ollut Raahen seudulla ja maankohoamisrannikon tiedetään yleisesti olevan järistysaltista aluetta. Maan kohoamisen seurauksena maa liikahtelee herkästi, mikä todettiin keväällä 2009 Merenkurkun kahden maanjäristyksen yhteydessä. Jääkauden aikana maanjäristykset lisääntyvät.

Hyvin matala-aktiivisten jätteitten sijoittaminen maapohjaan ei ole realistista, se on hienoa hiekkaa, joka on yhteydessä mereen. Miten jätteitä voidaan sijoittaa maaperään sijoittamalla ne maan päälle? Lausunto on tässä kohtaa vaikeasti tulkittava.

Mistä tiedetään, ettei kalliossa ole arvokkaita mineraaleja. Raahessa on kultakaivoksia

Asukaskyselyn osittainen epäonnistuminen

Täydennyksessä on mainittu 33-68 prosentin otantapoisjäänti 5km:n säteellä sijanneista asunnoista. Väestön mielipiteitä ei ole sen jälkeenkään missään yhteydessä Fennovoiman tai kunnan taholta kartoitettu.

Natura-arviointien tarve

On hyvä ja keskeinen asia Hanhikivellä, että Natura-arvio tehdään Alueellisen ympäristökeskuksen asiantuntemuksella. On käsittämätöntä, että luontoarvioiltaan näin hieno alue on ehdolla ydinvoimala- ja ydinjäteluola-alueeksi: Hanhikiven niemi on maakunnan rannikon arvokkaimpia alueita maankohoamisrannikon metsien ja niitten kehityssarjojen kannalta, ja v-2008 tehdyssä valtakunnallisessa luontotyyppien uhanalaisuuden arviointiprojektissa nämä kehityssarjat ovat luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi, eli kaikkein uhanalaisimpaan luokkaan. Sileät vulkaaniset konglomerulaattikalliot ja hienot hiekkadyynit ovat toinen esimerkki harvinaisista ja tärkeistä valtakunnallisista suojelukohteista.

Vastustan ehdottomasti ydinvoimalan rakentamista Hanhikivenniemelle edelläolevilla perusteilla.